Les Arts i la Cultura

ARTS

FULLS

L' Agrupació d' Artistes Gravadors de Catalunya

A la Sala Busquets l'exposició dels artistes Gravadors de Catalunya és una nota d'optimisme entre les crepusculars exhibicions de fi de temporada. Sigui pel valor veritable de l'obra d'aquests amics del gravat, sigui per l'encís i simpatia de les diverses tècniques del gravat, la Sala Busquets és actualment un sedant per la fatiga produïda per la contemplació de tants i tants metres de tela insulsa. Veritablement, l'aiguafort, el boix o la litografia són procediments prou bells en sí mateixos per a fer oblidar força les tares, quan en tenen, dels seus cultivadors. Fa poc, un artista foraster, Gustau de Maeztu, va exposar a la sala de conferències de la Llibreria Catalònia una col.lecció de litografies. Gustau de Maeztu, mediocre en diversos aspectes, és mediocre també, en realitat, en les seves litografies, i, no obstant, l'encís del procediment les salva, fins al límit de les seves possibilitats de salvació. Els coneixedors de l'obra d'aquest pintor anaren amb certa prevenció a contemplar les seves litografies, i a desgrat del partit pres, hagueren de convenir que constituïen el millor de la seva producció. No és dir molt a favor de Maeztu, però sí a favor del procediment. He esmentat l'exemple d'aquest pintor a l'atzar, potser per raó de la seva recent exposició, però n'hi ha molts d'altres que en aquest singular aspecte de valoració, servirien per a fer l'elogi del gravat. Es possible que contribueixi a mantenir el to del gravat el difícil accès dels aficionat al cultiu de la seva tècnica. Si és així, ens cal felicitar-nos de l'escassedat de gravadors il.lustradors.=D'aquesta exposició de la Sala Busquets cal esmentar tres noms sobresortints. Per ordre: Pere Riu, Rafael Estrany i Manuel Urgellés.

Pere CALDES.

DEL MÓN DE LES ARTS

DIVENDRES es clausura a can Maragall l'exposició Galí. Bona part de les obres que la componen han estat ja adquirides.

ES DIU que pròximament s'inaugurarà una nova galeria d'art, dedicada solament a exclusives de pintura catala-

CONFERÈNCIES

Centenari de la Renaixença catalana

PER tal de contribuir a la celebració del centenari d'Aribau i la Renaixença Catalana, l'acadèmic senyor Francesc Carreres i Candi donà compte en la darrera sessió de l'Acadèmia de Bones Lletres ,d'un treball dedicat a resseguir l'actuació d'Aribau en les planes del diari barceloní vDiario constitucional Político y Mercantil de Barcelona", conegut amb el nom de "Diari d'En Dorca", en oposició al "Diario de Barcelona", dit "Diari d'En Brusi", actuació que havia restat fins ara desatesa pels seus biògrafs. = En estudiar els articles d'Aribau durant el período dels anys 1821 a 1822, del Govern Constitucional féu destacar l'actitud que adoptà enfront dels esdeveniments polítics a la redacció d'aquell diari, de la qual hagué de sortir pel mes d'abril de 1821 per a ocupar la Secretaria del Govern civil de Lleida, i llegí alguns fragments i algunes poesies inèdites d'Aribau.

AVUI

ANTONI LAFONT, "Aleacions d'alumini per a aviació i automòbils", Unió Industrial Metal.lúrgica (J. Anselm Clavé, 2), a dos quarts de set de la tarda.

DELFI DALMAU, "La Cultura moderna i l'Ensenyament modern", Centre Internacional d'Intercanvi (Fontanella, 12, principal), a dos quarts de vuit del vespre.

RAMON D'ALOS, "Sobre Ramon Llull", Club Femení i d'Esports, a dos quarts de vuit del vespre.

DOMENEC DANIEL, "Nou procediment per a l'obtenció d'oli d'oliva", Ateneu Barcelonès, a un quart de vuit del vespre.

ANDREU BAUSILI, "Posició del comerç davant la Transformació econòmica del món. Inconvenient amb què ha de lluitar. Organització de la seva defensa. Necessitat d'intensificar l'esperit comercial" al Col.legi Pericial Mercantil de Barcelona (Avinguda Portal de l'Angel, núm. 7), a dos quarts de vuit de la vetlla.

ANTONI PELANZ "Acció Social Catòlica" al Cercle d'Estudis D. I. C. de 8 a 9 de la vetlla.

DEMA

LLIBRES

PERSPECTIVES

L'obra pòstuma de Jaume Bofill

PER al llibre de Jaume Bofill, "Una política catalanista", d'aparició imminent, Francesc Cambó ha escrit un pròleg, en el qual comenta i estudia l'aguda personalitat de Jaume Bofill i Mates. Aquest llibre és esperat en els medis literaris polítics amb gran expectació. Les darreres paraules que Jaume Bofill va escriure són al llibre que preparava sobre política, i del qual mancaven els dos darrers capítols. Tot el contingut que s'ha trobat per aquest llibre es publica ara sota el títol d'"Una política catalanista", formant un volum d'uns dos-cents cinquanta fulls. Pocs llibres, en l'actualitat, poden captivar millor l'atenció del públic: l'obra pòstuma de Jaume Bofill és un comentari vivíssim a tots els fets polítics del darrer decenni. Aquest llibre es posarà a la venda cap el dia 15 del mes que som, a la Llibreria Catalònia, i a totes les llibreries de Catalunya.

PANORAMA LITERARI

L'AMIC DE LES ARTS edita un llibre de versos de Carles Sindreu, amb 4 dibuixos de Joan Miró i un colofó de J. V. Foix. — El llibre tindrà 72 pàgines.. El nombre d'exemplars posats a la venda serà: 100 exemplars paper "Plantin" (tipus A-3): 12 exemplars paper "Fil Guarro" (tipus A-2); 6 exemplars paper "Japó Imperial" (tipus A-1). — Tots els exemplars seran numerats. — Comandes a: Mercè Ros (secretària), Rambla d'En Prat, 21, Joan Prats, Fiveller, 29; i Ramon Sunyer, Corts Catalanes, 660.

LA BIBLIOTECA UNIVERS publica, a preus populars, les millors obres dels grans escriptors de tots els països, traduïdes pels escriptors catalans de més solvència. *El Grill de la llar*, de Dickens, i *El Coronel Chabert*, de l'enorme Balzac, són les seves darreres obres. Hom no pot oblidar d'aquesta col.lecció especialment *La sonata a Kreutzer*, de Tolstoi; *La Dispesera*, de Dostoiewski; el *Werther*, de Goethe, que són constantment demanades pel públic.

ACABEN DE SORTIR els volums VII i VIII de la *Biblioteca de Contemporanis* de la Societat Castellonenca de Cultura. El VII és la novel.la *El Cavaller del dubte*, de Francesc Carreres i de Calatayud. El VIII és el llibre de poemes *I el cel és blau*, d'En-

s i la Cultura

CONFERÈNCIES

Centenari de la Renaixença catalana

PER tal de contribuir a la celebració del centenari d'Aribau i la Renaixença Catalana, l'acadènic senyor Francesc Carreres i Candi donà compte en la darrera sessió de l'Acadèmia de Bones Lletres ,d'un treball dedicat a resseguir l'actuació d'Aribau en les planes del diari barceloní «Diario constitucional Político y Mercantil de Barcelona", conegut amb el nom de "Diari d'En Dorca", en oposició al "Diario de Barcelona", dit "Diari d'En Brusi", actuació que havia restat fins ara desatesa pels seus biògrafs. = En estudiar els articles d'Aribau durant el període dels anys 1821 a 1822, del Govern Constitucional féu destacar l'actitud que adoptà enfront dels esdeveniments polítics a la redacció d'aquell diari, de la qual hagué de sortir pel mes d'abril de 1821 per a ocupar la Secretaria del Govern civil de Lleida, i llegí alguns fragments i algunes poesies inèdites d'Aribau.

AVUI

ANTONI LAFONT, "Aleacions d'alumini per a aviació i automòbils", Unió Industrial Metal.lúrgica (J. Anselm Clavé, 2), a dos quarts de set de la tarda.

DELFI DALMAU, "La Cultura moderna i l'Ensenyament modern", Centre Internacional d'Intercanvi (Fontanella, 12, principal), a dos quarts de vuit del vespre.

RAMON D'ALOS, "Sobre Ramon Llull", Club Femení i d'Esports, a dos quarts de vuit del vespre.

DOMENEC DANIEL, "Nou procediment per a l'obtenció d'oli d'oliva", Ateneu Barcelonès, a un quart de vuit del vespre.

ANDREU BAUSILI, "Posició del comerç davant la Transformació econòmica del món. Inconvenient amb què ha de luitar. Organització de la seva defensa. Necessitat d'intensificar l'esperit comercial" al Col.legi Pericial Mercantil de Barcelona (Avinguda Portal de l'Angel, núm. 7), a dos quarts de vuit de la vetlla.

ANTONI PELANZ "Acció Social Catòlica" al Cercle d'Estudis D. I. C. de 8 a 9 de la vetlla.

DEMA

MANUEL GALES, "El problema rabassaire" al Casal Català del Poblet.

---

icació del premi, interpretació de les recedents Bases i resolució de les indències que es puguin presentar en tramitació del concurs, es nomena n Jurat, compost dels senyors Rufí aiseca, president de l'Excma Diputació de Biscaia; Ramon de Madariaga, vice-president de la Junta de Cultura Basca; Florenci Grijalba, diputat; Manuel Maria Smith, vocal de la unta de Cultura Basca; Juli d'Arteche, de la del Patronat del Museu de elles Arts de Bilbao; Ricard Gortàar, de la d'Art Modern de Bilbao; icard Gutiérrez Abascal, director el Museu d'Art Modern de Madrid, Manuel Losada, del de Belles Arts de Madrid i Aureli d'Arteta, del d'Art Modern de Bilbao. Novena. Les resolucions i fall d'aquest Jurat seran apel.lables. Bilbao, 3 de juny de 933. — El president, Rufí Laisera.

INAUGURACIO DE L'EXPOSICIO DE TEIXITS ROMANESOS. — A les galeries Part Syra, avui a les cinc de la tarda, s'inaugurarà l'exposició de brodats i teixits romanesos, que sota el patronatge del Reial Consolat de Romania, ha organitzat madame C. Pan, com a delegada del Consell Superior de l'art popular del ministeri de la Indústria i del Comerç d'aquell País. Per aquest acte, que revestirà caràcter oficial, el Cònsol de Romania ha invitat les autoritats locals.

LLIBRES

PERSPECTIVES

L'obra pòstuma de Jaume Bofill

PER al llibre de Jaume Bofill, "Una política catalanista", d'aparició imminent, Francesc Cambó ha escrit un pròleg, en el qual comenta i estudia l'aguda personalitat de Jaume Bofill i Mates. Aquest llibre és esperat en els medis literaris polítics amb gran expectació. Les darreres paraules que Jaume Bofill va escriure són al llibre que preparava sobre política, i del qual mancaven els dos darrers capítols. Tot el contingut que s'ha trobat per aquest llibre es publica ara sota el títol d'"Una política catalanista", formant un volum d'uns dos-cents cinquanta fulls. Pocs llibres, en l'actualitat, poden captivar millor l'atenció del públic: l'obra pòstuma de Jaume Bofill és un comentari vivíssim a tots els fets polítics del darrer decenni. Aquest llibre es posarà a la venda cap el dia 15 del mes que som, a la Llibreria Catalònia, i a totes les llibreries de Catalunya.

PANORAMA LITERARI

L'AMIC DE LES ARTS edita un llibre de versos de Carles Sindreu, amb 4 dibuixos de Joan Miró i un colofó de J. V. Foix. — El llibre tindrà 72 pàgines.. El nombre d'exemplars posats a la venda serà: 100 exemplars paper "Plantin" (tipus A-3): 12 exemplars paper "Fil Guarro" (tipus A-2); 6 exemplars paper "Japó Imperial" (tipus A-1). — Tots els exemplars seran numerats. — Comandes a: Mercè Ros (secretària), Rambla d'En Prat, 21, Joan Prats, Fiveller, 29; i Ramon Sunyer, Corts Catalanes, 660.

LA BIBLIOTECA UNIVERS publica, a preus populars, les millors obres dels grans escriptors de tots els països, traduïdes pels escriptors catalans de més solvència. *El Grill de la llar*, de Dickens, i *El Coronel Chabert*, de l'enorme Balzac, són les seves darreres obres. Hom no pot oblidar d'aquesta col.lecció especialment *La sonata a Kreutzer*, de Tolstoi; *La Dispesera*, de Dostoiewski; el *Werther*, de Goethe, que són constantment demanades pel públic.

ACABEN DE SORTIR els volums VII i VIII de la *Biblioteca de Contemporanis* de la Societat Castellonenca de Cultura. El VII és la novel.la *El Cavaller del dubte*, de Francesc Carreres i de Calatayud. El VIII és el llibre de poemes *I el cel és blau*, d'Enric Soler i Godés. — Les comandes ric Soler i Godés. — Les comandes han d'ésser fetes a l'Editorial Barcino, Portaferrissa, 17.

HA SORTIT el fascicle 67 de *Monografies Mèdiques*, que publica l'obra del doctor Jeroni Moragues: *La infància anormal*, i que serà d'una gran utilitat, ultra els professionals de la Medicina, per als pedagogs i per a tots aquells que s'interessin per la infància.

FIRA de BARCELONA

DIJOUS, 15 JUNY

a les quatre de la tarda

Festa Infantil

Elevació de globus grostescos
Focs Japonesos
amb pluja de joguines.

SARDANES

Concert per BANDA CATALUNYA

TE DANSANT

Funcionaran les meravelloses fonts lluminoses i estarà il.luminat el Parc.

Entrada: UNA pesseta

PERE CALDÉS

DEL COLOR

DES de Newton, que va suggerir que els colors existeixen en la llum blanca, acceptem que el blanc és una suma de sensacions, i el negre l'absència del color. Així en una habitació a les fosques "no hi ha color", tot i que la forma hi persisteixi, i es tradueix en percepció per mitjà del tacte. Això és absurd. La troballa de Newton, un invent, no un descobriment, va bandejar moltes explicacions interessants, simples i racionals. Com la de Francesc Suàrez: "El color és una propietat permanent en els cossos colorejats, encara quen o se'ls il.lumini..."

Podem acceptar o rebutjar, al nostre gust, la teoria del color de Newton. Ni filòsofs ni fisiòlegs han trobat gaire de concret sobre el color. Els filòsofs incorren en contradiccions i no es preocupen sempre del què fan, del què diuen i del què troben els fisiòlegs. I aquests troben poc i accepten tímidament. N'hi va haver prou que Mariotte descobrís el punt cec en la nostra visió, i que aquest fenomen li suggerís que la visió es produeix en la membrana coroides i no en la retina, perquè els fisiòlegs es donessin compte que els era molt difícil demostrar que la retina era l'òrgan essencial de la visió, tan difícil que no podien demostrar-ho d'una manera absoluta. No sabem exactament com es produeix en nosaltres la visió, ni coneixem, perquè els fisiòlegs no l'han trobadae ncara, la relació funcional entre la llum blanca i el color.

Hi ha físics moderns que rebutgen la teoria de Newton, i s'inclinen a creure que els colors neixen en el prisma. Hi ha la sort de poder triar entre unes quantes teories, i quedar-se amb la més simpàtica i creure en ella i estarem tan segurs o tan desorientats amb la nostra manera de pensar com els que s'hagin identificat amb una altra explicació.

Per a mi el negre no és l'absència de color, ni el blanc una suma de sensacions. Em sento del tot identificat amb l'afirmació de Francesc Suàrez. Explicaré el per què d'aquesta manera de veure, o millor dit, de mirar.

El negre és, en física, un cos absorbent absolut, com l'entrada d'un túnel, la boca d'un pou, etc., etc. Entre aquest negre i el d'una habitació a les fosques no hi ha diferència com a cossos absorbents absoluts. Es una sensació d'infinit, de profunditat. El blau i el negre són colors d'infinit: blau el cel,o negre, blau el mar. El blau és un color del límit de la nostra visió de distància, i el negre és el color del límit de la nostra percepció de color. En els dos casos, il.lusions produïdes per imperfecció del nostre òrgan visual. Si sabem que l'aigua del mar no es blava, encara que la veiem nosaltres, engany dels nostres sentits, no és lògic afirmar que en una habitació a les fosques no hi ha color, per la sola raó que nosaltres no li podem veure, engany o pobresa dels nostres sentits.

Nosaltres no podem percebre la sensació de cos absorbent absolut en el negre. El negre de l'entrada d'un túnel, o la boca d'un pou, o el negre d'una habitació a les fosques, està poblat per als nostres ulls, de records de llum i de color, de puntets i ratlles de color i de llum.

Mariotte afirma, i és molt fàcil ferne l'experiència, "que si durant la nit tanquem els ulls una estona, es fan perceptibles diversos colors, puix la precipitació dels nervis de la coroides hi fan algunes modificacions, i segons com es produeixin les modificacions d'aquests nervis, donen aparences de color o de llum: durant la nit, els nostres ulls veuen sovint febles aparences blanquinoses o colorejades, i no un negre perfecte".

Francesc Suàrez diu que el color és una propietat permanent en els cossos colorejats, encara que no se'ls il.lumini. De manera que en una habitació si no ens és possible la percepció del color és degut a imperfecció dels nostres ulls, i no pas perquè falti res als objectes que ens rodejen. Segons Helmholtz, la llum no fa altra cosa que convertir per als nostres ulls, la sensació de color en percepció. El negre que veiem en una habitació a les fosques, és absència de llum, i no absència de color.

En un lloc fosc tenim constantment sensació de color. Traduïm en sensació de color les nostres percepcions tàctils, i ens sentim rodejats de volums i de colors. Sentim que ens falta quelcom a nosaltres, i substituïm pel tacte el nostre òrgan visual insuficient.

El fet que a vint quilòmetres lluny de nosaltres, no poguem percebre, pels nostres mitjans naturals, el so d'un violí o d'una trompeta, no ens permetrà de negar que aquests sons es produeixen iq ue si no els sentim és perquè la nostra orella no pot captar-los. De la mateixa manera és absurd negar l'existència del color, quan els nostres ulls no el poden veure per l'absència de la llum.

Segons la teoria de Newton, el blanc és una suma de sensacions, però de quines sensacions? No seran sensacions de color, perquè en la naturalesa, els nostres ulls registren simultàniament tots els colors, i el resultat total no és pas el blanc. De llum, tampoc. Perquè la llum blanca la llum del sol obra sobre nosaltres de molt diversa manera. Sobre els nostres ulls permetent-nos la percepció intensa dels colors (intensa, no de matisos) i sobre la nostra pell produint-nos escalfor. Es difícil lligar la sensació de fred, "o d'ombra", perquè en l'ombra és on adquireixen una màxima valorització de matisos els colors, i això s'allunya massa del blanc absolut.

De les demés sensacions que ens poden proporcionar els òrgans dels nostres sentits, cap s'acosta al blanc de la teoria de Newton. No pot tractar-se de sensacions extra-materials, massa relatives i elàstiques. En aquest terreny, si transformem el problema en una qüestió més literària que científica, em sento inclinat a creure que el blanc és paroximat, allà on el negre i el blau són infinit i llunyania. Sobre una superfície blanca, una pinzellada de negre és un forat, un tros d'infinit. Sobre un fons negre, una pinzellada de blanc serà superfície i proximitat.

Si els colors s'allunyen de nosaltres, entre ells el blanc, es tornen grisos, i marxen, per tant, cap al negre, i del negre marxen cap al color d'infinit: el blau de les muntanyes llunyanes, el blau de l'infinit de l'aigua de mar, el blau d'infinit del cel. Al lluny, blaus són per nosaltres la terra, el cel i el mar.

Per a demostrar la major intensitat dels primers termes, acostumen els professors de pintura, ensenyar als seus alumnes de servir-se d'una cartolina blanca, amb la que comparen els els diversos termes del quadro, del natural, i fixant la mirada en el terme que volen valorar. Aquest experiment tan senzill té un valor migrat, perquè el resultat depèn que vingui el sol d'esquena, o de cara o de costat. El blanc de la cartolina és sempre més intens que el blanc dels demés termes, si situem convenientment la cartolina i la mirem d'una manera directa, i el mateix passa amb tots els colors: com més aprop els tenim dels nostres ulls, més s'acosten al blanc, s'aparten de nosaltres i inicien una marxa cap al negre, i d'allí marxen cap al color d'infinit, el blau, i per tant recomencen una marxa cap al blanc. Tot això tenint el sol d'esquena, perquè a contrallum els nostres ulls miren d'una manera forçada, i tenint el sol de costat els objectes s'aombren.

Repeteixo que aquesta explicació es més literària que científica, i seria molt difícil demostrar-la d'una manera evident. Es un assaig de tractar de "mirar" les coses tal com són, i no tal com les veiem. Al pintor li interessa veure bé les coses tal com les veu. Així, jo comprendria que un pintor tancat en una habitació a les fosques, negués l'existència del color al seu voltant, si parlava en ell el pintor. Però l'home de ciència, acostumat a mirar intensament allí on no veu res, em sembla lògic que cercaria una explicació menys passional que aquesta de: no veig, no és; absència de la facultat de percepció de color, absència de color.

Hi ha éssers que hi veuen allí on no hi veiem nosaltres. No és possible establir uns principis de Física per a nosaltres, i uns altres per als gats.

L'artista es desencisa sovint si no troba demostracions categòriques en la ciència. Es tan àrida per ell, s'aparta tant dels seu temperament, que no pot admetre que dubti. I és queda amb els poetes visionaris, que troben coses com els homes de ciència, però amb més gràcia, amb més lleugeresa, amb més eternitat. Com el sonet de Rimbaud, aplomat: A, negre, E, blanc, I, vermell, O, blau, U,verd.